

**KKR
Midtjylland**

Målsætninger for en styrket indsats på voksenhandicapområdet

Fælleskommunalt rammepapir

November 2016

Forord

De midtjyske kommuner og Region Midtjylland er gået sammen om at udarbejde fælles politiske målsætninger på det specialiserede socialområde.

De politiske målsætninger skal udgøre centrale pejlemærker for politikere og administration i kommunerne. Samtidig skal målsætningerne tydeliggøre, hvilke resultater den kommunale og regionale opgaveløsning skal skabe *sammen med* borgerne.

Antallet af borgere med handicap vokser. Dermed er der flere, der efterspørger tilbud efter Serviceloven. Serviceloven tager udgangspunkt i, at der ydes kompensation og støtte til den enkelte, men lægger ikke tilsvarende vægt på udvikling og mestring. På den baggrund er det blevet aktuelt at skabe et *paradigmeskifte* i såvel lovgivning som pædagogik, og i måden borgeren bliver aktør i eget liv.

Samtidig er voksenhandicapområdet under økonomisk og styringsmæssigt pres, og kommunerne oplever stigende udfordringer med at løfte velfærdsopgaven. Regionen og kommunerne vil derfor styrke den økonomiske og faglige styring og arbejde med at udvikle mere effektive og fleksible indsatser.

For at omsætte målsætningerne i praksis har de midtjyske kommuner og regionen i fællesskab udarbejdet dette rammepapir. Rammepapiret tager afsæt i en fælles forståelse af, at en styrket indsats kan bidrage til at skabe udvikling og fremdrift hos den enkelte borger - og samtidig styrke fagligheden og indfri et økonomisk potentiale i kommunerne.

Rammepapiret giver et fælles afsæt for, at kommunerne og regionen kan bevæge sig i retning af et paradigmeskifte, hvor nytænkning af velfærd skabes i samspil med borgerne, pårørende, civilsamfund, virksomheder, uddannelsesinstitutioner, handicaporganisationer og mange flere.

Vi håber, at disse mange aktører vil bidrage til dialogen om, hvordan vi *sammen* kan løfte vores tilbud til voksne med handicap til et endnu højere niveau og sætte konkrete mål for indsatsen.

Det kræver ejerskab, vilje og lyst til at bringe de fælleskommunale målsætninger ind i den lokale dialog om udviklingen af voksenhandicapområdet. Vi håber, at mange vil byde ind i denne vigtige dialog.

Jan Petersen, formand for KKR Midtjylland

Fælleskommunale målsætninger på voksenhandicapområdet

Voksenhandicapområdet er et særligt fokus- og udviklingsområde i Rammeaftale 2017.

De 19 midtjyske kommuner og Region Midtjylland vil arbejde for at:

- Understøtte en stadig progression og udvikling hos den enkelte borger med handicap
- Styrke at borgere med handicap får mulighed for medborgerskab og aktiv deltagelse i uddannelses- og arbejdslivet samt sociale fællesskaber
- Styrke samarbejdet om borgerne i de mest specialiserede tilbud

Dette gøres gennem fælleskommunale målsætninger inden for følgende indsatsområder:

1. Mestring
2. Det inkluderende arbejdsliv
3. Samskabelse og samarbejde
4. Fokuseret indsats

Du kan læse mere om de fælles indsatsområder og effektmål i dette rammepapir.

Målgruppen for de fælleskommunale målsætninger

Borgere, der lever med et handicap, er lige så forskellige, og har lige så forskellige ønsker, behov og udfordringer i livet som alle andre.

Nogle er stort set ikke påvirket af deres handicap og har ikke behov for et socialt tilbud for at kunne mestre hverdagen, mens andre fysisk eller psykisk er stærkt mærket af deres handicap.

Mulighederne for progression og mestring er dermed forskellig. For nogle borgere vil målet være uddannelse og beskæftigelse. For andre er det selv med den bedste hjælp og støtte ikke et realistisk mål at blive en del af et arbejdsfællesskab. Her kan målet være at opretholde det nuværende funktionsniveau, så borgernes egenmestring bevares.

Målgruppen for de fælleskommunale målsætninger er voksne med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse:

- Borgere med fysiske handicap
- Borgere med udviklingshæmning
- Borgere med hjerneskade (erhvervet / medfødt)
- Borgere med udviklingsforstyrrelse (ADHD / autisme)

Bærende principper for de fælleskommunale målsætninger

De fælleskommunale målsætninger bygger på 3 bærende principper:

Vi tager udgangspunkt i borgernes behov og ressourcer

Afsættet for de fælleskommunale målsætninger er en tro på, at alle mennesker selv skaber mening i eget liv. Dette gælder også mennesker med handicap, der i forskellig grad skal understøttes i at opnå størst mulig livsmestring og livsudfoldelse.

Vi arbejder sammen med borgere, pårørende, netværk og civilsamfundet

Nye fællesskaber og velfærds løsninger udvikles og løses bedst i samspil med borgere, pårørende, virksomheder, organisationer og civilsamfund – de samskabes.

Vi har en tro på, at de mange aktører kan bidrage til at løfte de socialfaglige opgaver på helt nye måder. Ansvar er naturligvis fortsat placeret hos den enkelte kommune, men kommuner og region skal have mod til at inddrage borgerne på nye måder.

Vi bygger på bedste viden

Målet med indsatserne på voksenhandicapområdet er at skabe reelle forbedringer for den enkelte borger. Det kræver solid viden om, hvad der virker, og hvordan det virker. Indsatsen for borgere med et handicap skal altid være baseret på den bedste viden, som er tilgængelig.

De bærende principper danner afsæt for det fælleskommunale samarbejde på 4 indsatsområder.

Indsatsområderne er beskrevet på de efterfølgende sider.

Indsatsområde 1: Mestring

Målet med den sociale indsats er altid, at den enkelte borger opnår størst mulig frihed og mestring i tilværelsen. Øget grad af mestring frisætter borgeren, øger livskvaliteten og betyder mindre afhængighed af hjælp fra andre – og dermed større grad af selvbestemmelse. Mange borgere med handicap har opnået en grad af mestring, der gør det muligt at leve et liv uafhængig af hjælp fra socialområdet. Andre borgere har i forskelligt omfang brug for hjælp til at mestre hverdagen.

De fælleskommunale målsætninger tager afsæt i en tro på, at alle mennesker har ressourcer og kompetencer, som kan fremhæves og videreudvikles. Arbejdet med øget mestring vil derfor altid tage afsæt i den enkeltes muligheder og livssituation. Mestring er dermed et vidt begreb. Det kan være den unge, der skal lære at blive voksen - eller borgeren, der på særlige vilkår følger en uddannelse eller er i beskæftigelse.

Mestring er også at begå sig i sociale sammenhænge – indgå i relationer og være en del af sociale fællesskaber. Derfor vægtes social færdighedstræning, familiebehandling og læring af de kompetencer, der skal til for at blive en aktiv og ligeværdig borger.

For borgere, der bor på tilbud inden for socialområdet, samarbejder kommunerne og regionen om at afprøve Collective Impact metoden. Her bringes forskellige aktører fra civilsamfund, organisationer og sektorer sammen for at skabe social forandring og løse komplekse sociale problemer. Formålet er at øge borgernes inklusion i sociale fællesskaber og på arbejdsmarkedet.

Ungdomsuddannelserne skal bidrage til, at den unge bliver i stand til at mestre eget liv i overgangen til voksenlivet. Det gælder i særdeleshed den Særligt Tilrettelagte Ungdomsuddannelse (STU), men også øvrige uddannelser, som borgere med handicap i forskellig grad har mulighed for at tage.

Større grad af mestring, selvbestemmelse og dermed selvstændighed i tilværelsen er tæt forbundet med sundhed og trivsel. Indsatsen skal derfor også have fokus på forebyggelse, således at livstilssygdomme eller forværringer i kendte lidelser undgås, og der skabes øget fysisk og mental sundhed.

Vi vil måle effekten af vores indsatser for mestring ved at øge andelen af borgere med handicap i uddannelse med xx %

KKR opfordrer de midtjyske kommuner og regionen til at fastsætte lokale mål for dette fælleskommunale effektmål

Målet er identisk med Regeringens mål 3 for social mobilitet (www.sim.dk)

Fælleskommunale indsatser for mestring, som understøtter effektmålet:

- At skabe metodeudvikling om mestring med fokus på kompetenceudvikling af medarbejdere og videndeling på tværs af kommuner og region
- At arbejde målrettet med mestring i den Særligt Tilrettelagte Ungdomsuddannelse (STU)
- At skabe dialog med uddannelsesinstitutionerne, så uddannelserne understøtter paradigmeskiftet i kommunerne og regionen
- At tilgængeligheden styrkes gennem velfærdsteknologi, der kan bidrage til øget selvstændighed og kommunikativ tilgængelighed til lokalsamfund og andre sociale fællesskaber
- At øge fokus på, hvordan sundhedsbetingelserne for borgere med handicap kan forbedres

Indsatsområde 2: Det inkluderende arbejdsliv

Inklusion på arbejdsmarkedet og i uddannelsessystemet er et vigtigt element i at have et godt liv. For borgere med handicap, såvel som for andre, er tilknytning til arbejdsmarkedet en betydningsfuld faktor, som fremmer livskvaliteten.

Rummelige og fleksible beskæftigelses- og uddannelsesmuligheder spiller en stor rolle, da de er med til at bane vejen til selvforsørgelse, samtidig med at det øger inklusionen i samfundet.

Kommunerne og regionen vil være mere opsøgende og fungere som igangsætter i forhold til at få flere borgere med handicap i spil på det ordinære arbejdsmarked.

Ikke alle kan profitere af et job på det ordinære arbejdsmarked, men der er mange muligheder for fleksible ordninger, hvor selv få timers arbejde kan bidrage til både inklusion, progression og øget grad af selvforsørgelse.

For unge med handicap er en god overgang til voksenlivet en vigtig forudsætning for at kunne udvikle sit fulde potentiale. Den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse (STU) skal derfor have særligt fokus på læring og træning i voksenlivet og på aktiv deltagelse i civilsamfundet og på arbejdsmarkedet.

Private og offentlige virksomheder skal også selv spille en aktiv rolle. Kommunerne og regionen kan være med til, at det lykkes ved at rådgive om de støtteformer og muligheder, der findes for at få løst opgaver, der ellers ikke vil blive løst i virksomheden, eller som kan være med til at frigive ressourcer til andre opgaver.

De senere års udvikling har bidraget til nye løsninger og nye partnerskaber mellem private og offentlige virksomheder. Samtidig ses flere nye socialøkonomiske virksomheder, som udfordrer den traditionelle tænkning og det offentliges rolle.

Større inddragelse af civilsamfundet og udviklingen af virksomhedernes sociale ansvar er derfor på samme tid en økonomisk gevinst og et redskab til at styrke den sociale sammenhængskraft i samfundet og sikre nye bæredygtige løsninger.

Vi vil måle effekten af vores indsatser for det inkluderende arbejdsliv ved at øge andelen af borgere med handicap i beskæftigelse med xx %

KKR opfordrer de midtjyske kommuner og regionen til at fastsætte lokale mål for dette fælleskommunale effektmål

Målet er identisk med Regeringens mål 3 for social mobilitet (www.sim.dk)

Fælleskommunale indsatser for det inkluderende arbejdsliv, som understøtter effektmålet:

Kommunerne og Region Midtjylland vil arbejde for:

- At flere private virksomheder skaber arbejdspladser til handicappede borgere
- At den Særligt Tilrettelagte Ungdomsuddannelse (STU) bliver mere fokuseret på konkrete kompetencer og indeholder beskæftigelsesforberedelser til næste fase af borgerens liv

Indsatsområde 3: Samskabelse og samarbejde

Kommunerne og regionen vil øge fokus på samskabelse med alle relevante interessenter i udviklingen af tilbud til voksne med handicap.

En sådan samskabelse fordrer, at region og kommuner udviser parathed til at lade borgere, pårørende, organisationer, frivillige og civilsamfundet være aktive. Fordi vi tror på at samskabelse kan føre til bedre velfærd og nye muligheder for borgerne. Det kræver nye måder at organisere og styre på – at vi er villige til at afgrænse den offentlige opgave og har mod til at overlade initiativ til andre aktører.

Det vil udfordre vores styringsredskaber og forudsigelighed, men er nødvendigt at turde, da det vil give ny faglig inspiration og engagement og skabe endnu bedre indsatser for de borgere, der har allerstørst behov.

I samskabelsesprocessen er borgeren den skabende kraft, mens de øvrige parter aktivt understøtter borgerens udvikling af selvstændighed og livsmestring.

Borgere med handicap oplever gennem livets faser en række overgange - fra barn til voksen, fra voksen til ældre, fra uddannelse til beskæftigelse og evt. skift fra kommune til kommune og fra region til kommune. I enhver overgang er der potentielt risiko for, at viden og erfaring går tabt, eller at en ressource ikke tydeliggøres og derfor overses.

Derfor vil kommunerne og regionen i samarbejdet med borgeren og øvrige interessenter arbejde på at sikre gode overgange gennem styrket kommunikation mellem områderne og øget fokus på de udfordringer, overgangene rummer. Der vil i det løbende samarbejde være fokus på dialog og samtidighed i forhold til den enkelte borgers forløb og på udveksling af viden og erfaring.

Desuden vil kommuner og region arbejde for at skabe bedre sammenhæng i den sociale indsats og beskæftigelsesindsatsen.

Vi vil måle effekten af vores indsatser for samskabelse og samarbejde ved at øge andelen af borgere med handicap, som deltager i forenings- og fritidsliv med xx %

KKR opfordrer de midtjyske kommuner og regionen til at fastsætte lokale mål for dette fælleskommunale effektmål

Fælleskommunale indsatser for samskabelse og samarbejde, som understøtter effektmålet:

- At indgå aktivt i de samarbejdsrelationer og samskabelsesprojekter, vi inviteres ind i
- At lokale fritidsforeninger i stigende grad inkluderer borgere med handicap i aktiviteterne og understøtter deres deltagelse
- At arbejde målrettet med at udvikle de bedste faglige ressourcer til at understøtte borgeren i et aktivt medborgerskab
- At forbedre overgangene gennem livet, herunder analysere muligheder og potentialer med henblik på videndeling og handlingsanvisning

Indsatsområde 4: Fokuseret indsats

Kommunerne og regionen skal i stadigt stigende omfang effektivisere, samtidig med at kvaliteten af indsatsen skal styrkes og målrettes borgerens ressourcer, ønsker og mål. For at lykkes med denne dobbelte ambition er det afgørende at fokusere på de indsatser og metoder, vi ved virker.

Det er afgørende, at vi prioriterer den indsats, som har positiv effekt for borgeren og omprioriterer, hvis der ikke opnås den ønskede effekt. Dette fordrer, at der arbejdes konsekvent med at kunne måle og dokumentere effekten og progressionen af indsatsen i forhold til borgerens mål.

Et centralt element for kommunerne er derfor at producere viden ud fra en ramme, hvor erfaringer fra praksis tænkes ind i forskningen og udviklingen af metoder. Dermed sikres det at rammen for indsatsen er funderet i en kombination af eksisterende viden og udvikling af nye metoder og indsatser.

At fokusere indsatsen kræver at borgerens ønsker, mål og ressourcer sættes i centrum, og at der samarbejdes på tværs af forvaltninger, fagligheder, kommuner og region samt med borgeren og dennes netværk.

Der skal tænkes på tværs for at få indblik i bedste viden og åbnes op for en fælles nysgerrighed. Vi skal turde at handle, når en given indsats ikke viser sig at være hensigtsmæssig for borgeren, og vi skal lytte til borgerens brugeroplevelse. Disse elementer er helt essentielle for at opnå en fokuseret indsats.

Med en forpligtelse om at opprioritere det, der virker, gennem kontinuerlige effektmålinger sættes fagligheden i højsædet. Når forvaltningen, ledelsen og politikere kvalificerer beslutninger på baggrund af den viden og indsigt, fagpersonerne formidler, er det i høj grad medarbejdernes faglighed, der ligger til grund for beslutningerne.

Endelig er det vigtigt, at vi gennem forsøg og projekter får mulighed for at afprøve nye metoder og tilgange.

Vi vil øge brugen af effektvurdering, som kan måle progression for borgere med handicap

KKR opfordrer de midtjyske kommuner og regionen til, at der lokalt arbejdes med effektvurdering og resultatdokumentation på voksenhandicapområdet

Fælleskommunale indsatser for fokuseret indsats, som understøtter effektmålet:

- At styrke samarbejdet på tværs af regionen og kommunerne om udarbejdelse af handleplaner, der fokuserer på den enkelte borgers muligheder
- At arbejde for at der afsættes puljemidler til metodeudvikling og at prioritere fælles ansøgninger om puljemidler, hvor kommunerne enten helt eller delvist søger puljerne sammen

Om udarbejdelsen af det fælleskommunale rammepapir

Rammepapiret er udarbejdet af en arbejdsgruppe, der består af repræsentanter fra Aarhus, Randers, Holstebro og Herning Kommuner samt Region Midtjylland.

I styregruppen har følgende deltaget:

- Socialchef i Aarhus Kommune, Lotte Henriksen (formand)
- Socialdirektør i Region Midtjylland, Ann-Britt Wetche
- Leder af Drift og Udvikling, Socialafdelingen i Randers Kommune, Anne E. Hegelund
- Socialchef i Holstebro Kommune, Annette Holm
- Socialchef i Randers Kommune, Carsten Wulff Hansen
- Handicap- og psykiatrichef i Herning Kommune, Ejnar Tang
- Faglig leder, specialudvikling og ADHD, Region Midtjylland, Annette Sønderby Jensen
- Specialkonsulent i Voksenhandicap i Aarhus Kommune, Viggo Munk

Sekretariat for Rammeaftaler har bistået arbejdsgruppen med sekretariatsbistand.

Processen bag rammepapiret

Dette fælleskommunale rammepapir beskriver centrale pejlemærker for den retning, KKR Midtjylland ønsker at sætte for en styrket indsats på voksenhandicapområdet i de kommende år.

Rammepapiret er udarbejdet af en arbejdsgruppe, der er nedsat af Den Administrative Styregruppe for Social- og Specialundervisningsområdet (DASSOS). Arbejdsgruppen er beskrevet i boksen til venstre.

Processen for godkendelse af rammepapiret er som følger:

- DASSOS: 16. november 2016
- KKR: 22. november 2016

Herefter vil rammepapiret blive indarbejdet som et bilag til Rammeaftalen 2017, som kan findes på siden:

<http://rammeaftale.viborg.dk/Rammeaftale/Rammeaftale-2017>

Den videre dialog om rammepapiret

Rammepapiret skal skabe værdi for udviklingen af voksenhandicapområdet i kommunerne og regionen.

Mål og indsatser skal være relevante for alle kommuner og give mening i forhold til den lokale kontekst og de politikker og strategier, der i forvejen er i de enkelte kommuner og regionen. Derfor er der ikke fastsat måltal for, hvilket niveau kommunerne skal nå på de enkelte indsatsområder.

KKR opfordrer til, at hver kommune og regionen lokalt vurderer og tager en politisk drøftelse af, hvilke mål kommunen skal nå for at understøtte den udvikling, der er sat med rammepapiret og Regeringens mål 3 for social mobilitet.

I denne dialog opfordrer KKR til, at centrale aktører, brugerorganisationer, lokale handicapråd mv. inddrages aktivt for at skabe dialog og handling om de centrale fælleskommunale målsætninger.

Rammepapiret vil blive præsenteret og drøftet med centrale aktører – både politikere, brugerorganisationer og fagfolk – på Januarkonferencen den 16. januar 2017.